

«ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΕΒΑΛ ΚΑΙ Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ»

ΜΥΛΩΝΑ Γ.¹, και ΧΑΤΖΗΑΜΠΕΡΙΑΔΗΣ Η.¹

¹ 2^ο Ενιαίο Λύκειο Πτολεμαΐδας, Δ/θμια Εκπ/ση Νομού Κοζάνης
e-mail: gimili@mailbox.gr

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα Π.Ε. προσπαθήσαμε να μελετήσουμε τους χώρους εγκατάστασης του εργοστασίου ΑΕΒΑΛ στην περιοχή μας, να παρατηρήσουμε τον τρόπο λειτουργίας κάθε τμήματος, να τα συνδέσουμε με τα μαθήματα Φυσικής και Χημείας κ.α. του σχολείου, να μελετήσουμε τον βαθμό περιβαλλοντικής επιβάρυνσης κατά την διάρκεια λειτουργίας του, να το συγκρίνουμε με την σημερινή κατάσταση, να προσδιορίσουμε την αύξηση της ανεργίας από το κλείσιμό του, να προσπαθήσουμε να το συνδέσουμε με την βιομηχανική ιστορία της περιοχής, να αναζητήσουμε λύσεις αξιοποίησης του των εγκαταστάσεων που θυμίζουν όμως την παραγωγική διαδικασία της εποχής, να βρούμε πόλεις και εγκαταστάσεις με παρόμοιο πρόβλημα, να εντοπίσουμε γενικά τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία.

MILONA G., and XANTSIABERIDIS H.

e-mail: gimili@mailbox.gr

ABSTRACT

With particular program P.E. we tried to study the spaces of installation of factory A.E.B.A.L. in our region, to observe the way of operation of each department, him to connect with the courses of Physics and Chemistry k.a. the school, to study the degree of environmental tax at his duration of operation, him to compare with the current situation, to determine the increase of unemployment from his closure, to try him to connect with the industrial history of region, to seek solutions of exploitation of him installations that remind however the productive process of season, to find cities and installations with similar problem, to locate generally the negative economic repercussions in the local society

Λέξεις κλειδιά: Περιβάλλον, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ΑΕΒΑΛ, Βιομηχανική εγκατάσταση, Βιομηχανικό μνημείο.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η παιδαγωγική ομάδα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης του 2^{ου} Ενιαίου Λυκείου Πτολεμαΐδας επέλεξε να ασχοληθεί με το θέμα της ΑΕΒΑΛ ως μνημείου βιομηχανικής κληρονομιάς, γιατί πρόκειται για ένα θέμα με σημαντικές συνέπειες στην καθημερινή ζωή των κατοίκων της Εορδαίας και στην οικονομική δραστηριότητα της περιοχής. Το κλείσιμο της μεγάλης αυτής βιομηχανικής μονάδας προκάλεσε μια σειρά από κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, αλλά ταυτόχρονα έδωσε την ευκαιρία να διατυπωθούν μια σειρά από ενδιαφέρουσες προτάσεις για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεών της.

Ας σημειωθεί εξάλλου ότι η μελέτη του συγκεκριμένου θέματος ξεκίνησε κατά το σχολικό έτος 2002-2003 με αξιόλογα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν στην ημερίδα της 30-3-2003. Επειδή όμως το θέμα της ΑΕΒΑΛ παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον και καθώς στάθηκε αδύνατο να ολοκληρωθεί η εργασία σε μια μόνο σχολική χρονιά, κρίθηκε απαραίτητο να συνεχιστεί και κατά την επόμενη (2003-2004).

Τα αποτελέσματα της διετούς προσπάθειας της περιβαλλοντικής ομάδας του σχολείου μας έχουμε την τιμή να συνοψίσουμε στην εργασία αυτή με τη φιλοδοξία ότι θα έχουμε και εμείς συνεισφέρει με τις προτάσεις μας στο γόνιμο προβληματισμό για την αξιοποίηση του σημαντικού αυτού βιομηχανικού μνημείου.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θέσαμε μια σειρά από εκπαιδευτικούς στόχους που διακρίνονται στις τρεις ακόλουθες κατηγορίες :

A. ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ

§ Να γνωρίσουν οι μαθητές την παραγωγική διαδικασία που χρησιμοποιούσε η ΑΕΒΑΛ και να τη συνδέσουν με τα μαθήματα της φυσικής και της χημείας.

§ Να γνωρίσουν και να καταγράψουν τα τμήματα, τις εγκαταστάσεις και τα προϊόντα που παράγονταν.

§ Να συγκρίνουν την κατάσταση του περιβάλλοντος κατά την περίοδο λειτουργίας της ΑΕΒΑΛ με τη σημερινή κατάσταση.

§ Να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιήθηκαν παλιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

B. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ

§ Να προβληματιστούν για την τεράστια κρατική περιουσία που παραμένει αναξιοποίητη.

§ Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Γ. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ

§ Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

§ Να αποκτήσουν επιδεξιότητα στην καταγραφή και ταξινόμηση συγκεκριμένων πληροφοριών του θέματος.

§ Να είναι ικανοί να καταχωρούν κείμενα στον Η/Υ, να στέλνουν e-mail και να σαρώνουν φωτογραφίες.

§ Να μπορούν να εκτιμούν ιδιαίτερες ικανότητες κάποιων συμμαθητών τους, να οργανώνουν καλύτερα το χρόνο τους και τα ενδιαφέροντά τους, να θέτουν προτεραιότητες και να είναι ικανοί για αυτοέλεγχο.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Συνεντεύξεις από ομάδες μαθητών με τους τοπικούς φορείς συνεργασίας και τους εναπομείναντες εργαζομένους.
- Επί τόπου επίσκεψη στο χώρο έρευνας - Α.Ε.Β.Α.Λ.
- Επαφές με κοινωνικούς φορείς της περιοχής που έχουν ασχοληθεί με το θέμα (Οικολογική Ομάδα Παρέμβασης)
- Διάλεξη από ειδικούς.
- Προτάσεις για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων.

- Καλλιτεχνική έκφραση (Παρουσίαση φωτογραφικού υλικού και δημιουργία εικαστικών συνθέσεων)

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Τον Δεκέμβριο έγινε επίσκεψη στις εγκαταστάσεις της Α.Ε.Β.Α.Λ. για ενημέρωση του τρόπου λειτουργίας και καταγραφή των τμημάτων από τον υπεύθυνο υπάλληλο.
- Τον Μάρτιο έγινε ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας με έντυπο για την αξιοποίηση των χώρων και εγκαταστάσεων της ΑΕΒΑΛ.
- Τον Ιανουάριο έγινε επίσκεψη στην ΑΕΒΑΛ για φωτογράφιση του εξοπλισμού.
- Τον Φεβρουάριο έγινε επίσκεψη στο εργατικό κέντρο και ενημέρωση από μέλος του Συλλόγου Εργαζομένων της ΑΕΒΑΛ.
- Τον Μάρτιο πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο 2^ο Γυμνάσιο Νάουσας όπου παρουσιάστηκε η εργασία και έγινε ανταλλαγή πληροφοριών.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Συγγραφή άρθρων των μαθητών και δημοσίευσή τους στον τοπικό τύπο.
- Συμμετοχή σε ραδιοφωνική εκπομπή.
- Καταχώριση των στοιχείων του προγράμματος στην ιστοσελίδα του σχολείου.
- Καταχώριση των στοιχείων του προγράμματος στην ιστοσελίδα του TICCHI.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην επίτευξη των στόχων του θέματος χωρίς να μας ενδιαφέρει κάποια μέθοδος αξιολόγησης (στατιστικά στοιχεία, ποσοτικά ή ποιοτικά, ερωτηματολόγιο κ.α.).

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η ΑΕΒΑΛ καταλαμβάνει μια έκταση 1804 στρεμμάτων με συνολική δομημένη επιφάνεια 32000 τ.μ. Στο χώρο υπάρχουν ήδη υποδομές, όπως ηλεκτροδότηση, δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης, τηλεπικοινωνιακό και σιδηροδρομικό δίκτυο και πολλά κτίρια. Άλλωστε οι εγκαταστάσεις της μονάδας βρίσκεται πάνω στον άξονα Κοζάνης- Πτολεμαΐδας (απέχει μόλις 2 χλμ από την πόλη) και έχει άμεση σύνδεση με τις πρωτεύουσες των νομών της Δ. Μακεδονίας και τα Βαλκάνια. Επομένως από αυτά τα στοιχεία γίνεται αμέσως φανερό ότι η αξιοποίηση του χώρου είναι μια εξαιρετικά σοβαρή υπόθεση, καθώς προσφέρει πολλές δυνατότητες, αν λειτουργήσει ως εργαλείο ανάπτυξης για την περιοχή και όχι μόνο. Εξάλλου οι εγκαταστάσεις έχουν περιέλθει στο Δήμο με σχετική σύμβαση που υπογράφηκε το Απρίλιο 2004.(βλ. αποσπάσματα από τον τοπικό τύπο στο Παράρτημα)

Οι μαθητές της ομάδας Π.Ε. μετά από μελέτη, συζήτηση και προβληματισμό πάνω στα στοιχεία που συνέλεξαν και αφού έλαβαν υπόψη τους τις προτάσεις του Δήμου και άλλων τοπικών φορέων, κατέληξαν σε μια σειρά από προτάσεις για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων της ΑΕΒΑΛ.

§ Ινστιτούτο Έρευνας Εναλλακτικών Μορφών Ενέργειας με σκοπό να διατηρηθεί και κατά τη μεταλινιτική περίοδο ο χαρακτήρας της πόλης ως ενεργειακού κέντρου παρέχοντας ταυτόχρονα στις επόμενες γενιές ευκαιρίες απασχόλησης.

§ Μουσείο Βιομηχανικής Ιστορίας και Τεχνολογίας, αφού βέβαια γίνει συντήρηση των εγκαταστάσεων, με σκοπό τη δραστηριοποίηση τον τομέα του εκπαιδευτικού, βιομηχανικού και ψυχαγωγικού τουρισμού.

§ Πάρκο Περιβαλλοντικής Αγωγής με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής ήδη βεβαρημένης .

§ Μουσείου Γεωργικών Εργαλείων στα πλαίσια του βιομηχανικού τουρισμού με σκοπό τη διαμόρφωση ενός χώρου εκμάθησης της ιστορίας του λαού της περιοχής. Στην πρόταση αυτή

ενσωματώνεται και η πρόταση για την αξιοποίηση της αξιολογής συλλογής που διαθέτει το Λαογραφικό Μουσείο Πτολεμαΐδας.

§ Βιοτεχνικό Πάρκο για την λειτουργία επιχειρήσεων με χαμηλό κόστος εγκατάστασης και λειτουργίας με δεδομένες τις υποδομές που ήδη υπάρχουν στο χώρο. Το σχέδιο αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης και ενίσχυσης της επενδυτικότητας στην περιοχή.

§ Τεχνόπολις, δημιουργία δηλαδή ενός κέντρου με ποικιλία δραστηριοτήτων κατά ο πρότυπο άλλων ευρωπαϊκών χωρών στο οποίο θα προάγεται η επιστήμη και η τεχνολογία.

§ Υδροβιότοπος: η υπάρχουσα τάφρος μπορεί να μετατραπεί σε υδροβιότοπο για να δεχτεί τη χλωρίδα και την πανίδα που ενδημεί στην περιοχή της Εορδαίας.

§ Εκπαιδευτήρια – Σχολές τεχνικές και μηχανολογικές, με την αξιοποίηση των υπαρχουσών εγκαταστάσεων, στα πλαίσια της λειτουργία του νέου Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

§ Κέντρο Ιππασίας στο χώρο των παλαιών σφαγείων που βρίσκονται μέσα στην ΑΕΒΑΛ και περιλαμβάνουν κατάλληλες για ανάλογες δραστηριότητες εγκαταστάσεις.

§ Οάσεις πρασίνου για τις εκτάσεις που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν.

Ο αντίκτυπος στην τοπική κοινωνία που θα οδηγήσει η εφαρμογή κάποιων από τις παραπάνω προτάσεις για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων της ΑΕΒΑΛ είναι κυρίως:

1. η τόνωση της αγοράς εργασίας και η προσφορά κινήτρων για την παραμονή των κατοίκων στην περιοχή τους
2. προσέλκυση επενδύσεων και ευκαιρίες για αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή
3. τόνωση της τοπικής αγοράς και του εμπορίου
4. διατήρηση της ταυτότητας της πόλης ως ενεργειακού κέντρου της χώρας και κατά τη μεταλιγνιτική περίοδο
5. ενίσχυση της οικολογικής συνείδησης των κατοίκων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αργιαντωνη Χ., Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα, Αθήνα 1986
2. Αργιαντωνη Χ. – Χατζηιωαννου Μ., Το μεταξουργείο της Αθήνας, κέντρο νεοελληνικών ερευνών Ε.Ι.Ε., Αθήνα 1995
3. Alfrey J. - Putnam T., Η βιομηχανική κληρονομιά, πολιτιστικό τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1996
4. Αρτέμης Αθανασάκης, Οικοπεριβαλλοντική παιδαγωγική
5. Αρχαιολογία τχ. 18, Αφιέρωμα «βιομηχανική αρχαιολογία», Αθήνα 1986
6. Αναστασόπουλος Γ., Ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας, Αθήνα 1947
7. Cossons N., Industrial archaeology, 1993
8. Καθημερινή, ένθετο επτα ημερες, Αφιέρωμα «Βιομηχανική Αρχαιολογία», Ιαν. 2001
9. Καλαϊτζίδης Δ. – Ουζουνής Κ., Π.Ε.. Θεωρία και πράξη
10. Μπουσιος Δ.Α., Το έργο της Πτολεμαΐδας ή η ιστορία της ΛΙΠΤΟΛ, κέντρο τεχνολογίας και εφαρμογών Σερρών, Αθήνα 1997
11. Pacey A, Η τεχνολογία στον παγκόσμιο πολιτισμό. Πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1996
12. Pınard J., Η βιομηχανική αρχαιολογία, πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1992
13. Russo F, Εισαγωγή στην ιστορία τεχνικών, πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1992
14. Slotta .R, Εισαγωγή στη βιομηχανική αρχαιολογία, πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1992
15. Ταρατορη - Τσαλακτσίδου Ε, Η μέθοδος project στη θεωρία και στην πράξη.